

ÉL... A K..Á.Y !!!

A 34. SZÁMLA

Rekkenő hőségben legelésző tikkadt szöcskenyájak közt botorkálok törzskavéházam felé, hogy végre megkezdjem jelentős szellemi eseménynek ígérkező előadás-sorozatomat a Magyar Mámor és a szorosan idecsimpaszkodó Magyar Bohém történetéről, de olykor mintha eltévednék immár 60 éve ismert és tanulmányozott városomban; például nem tudom megmondani, hogy akkor most hol is kezdődik az ID. ANTALL JÓZSEF rakpart, és ez hol végződik a BELGRÁD rakpart, mely újabban, mint most kiderül, a JANE HAINING nevét viseli, bár egy időben azt gondoltam, ha egyáltalán átkeresztelik, bár nem látom, minek, akkor feltehetően EÖRSI ISTVÁN-ról vagy netán mesteréről, LUKÁCS GYÖRGY-ről fogják elnevezni, elvégre mindketten ott éltek évtizedeken át, az útszakasz két végén, mintegy zárójelbe fogva a rakpartot; de azóta LUKÁCS lakását és archívumát a megsemmisítés fenyegeti, szobrát már elszállították, ki tudja, hová, EÖRSI nevét pedig alig emlegetik, noha június 16-án született (1931-ben), a rá jellemző kajánsággal éppen NAGY IMRE kivégzése és aztán újratemetése napján, melynek részben szomorú következményeit ma is nyögjük és nyögöm, amikor reggelenként elhaladok a szobra mellett, melyet – ha nem is a Dunába dobni – de pár éve ugyancsak el kívánt mozdítani a jelenlegi magyar házelnök, ki tudja, hová. És a kaotikus és mélabús séta közben – melyben a törzsbejzlim vidám tébolydája valóságos asylumnak tűnik föl – eszembe jut RUDOLF főherceg kedvenc fiákerese, JOSEF BRATFISCH mondata KRÚDY *Jockey Club* című regényéből: „Minden hónapban más és más hazafiról keresztelik el itt az utcákat. Azt várják egy szegény kocistól, hogy az egész magyar történelmet ismerje.”

És valóban összekeveredik minden a fejemben, mint JAMES JOYCE *Ulysses* című, ugyancsak (1904.) június 16-án játszódó regénye bordélyházi jelenetében, amelyben BLOOM megkoronázásnak parodisztikus-szatirikus apoteózisában köztudottan FERENC JÓZSEF 1867-es megkoronázását karnevalizálta az író – és a *Bloomsday* ekkor hirtelen töről metszett magyar eseménnyé válik. És úgy döntök, mindezt elő is adom az asztaltársaságnak.

De ki tudná leírni megrökönyödésemet, amikor azt kell látnom, hogy a TÁLTOS a nyár örömeire megnyitott hátsó lugasban – a kétségbeesett FIZETŐPINCÉR összes ótestamentumi tiltakozása ellenére – már berendezte a maga színpadát, és egykori *avant-garde* korszaka szellemében feltámadt performance-mániája újabb gyermekét vezeti elő a *Holt magyar élőképek* sorozatából. És – persze a csábos harangszoknyájú SZABÓ ERVINNÉ hathatós segítségével – sikerült bevonnia rögeszméibe a többieket is; és már látnom kell, amint a FERENC JÓZSEF-nek öltözött és JOYCE leírása szerint zöld zoknit viselő TÁLTOS fent áll egy úgynevezett torontáli szőnyeggel lefedett asztalon, mely elé most NEMETSCHÉK lép, és teli serleggel a kezében ezt a pohárköszöntőt zengi, melyben gond nélkül ismerem fel MÉLYACSAI tószty-gyjteményének a 184-ös számot viselő mintaszövegét: „A magyar nemzet hagyományos kegyeletét jellemzi azon hűség, a melylyel jó és balsorsban királya iránt viseltetik. Nincs erősebb fegyvere a királynak a nemzet szereteténél, és ha szívünkbe tekinthetne, azt olvasná ki belőle, hogy ez az iránta érzett hála és tántoríthatlan hűséggel van eltelve. A sok fontos és nagyszerű alko-

tás jelzi azon állambölcsséget és emelkedett szellemet, mely a magyar királyt uralkodói nehéz tisztének teljesítésében vezérli. Emelem poharamat ő felségére, a magyar király egészségére; engedje az ég, hogy a királyi széken sokáig fényben és dicsőségben ülhessen!”

Szól NEMETSCHÉK, azzal nagy lendülettel magába dönti a bort; a sűgőnek alkalmazott VÁNDORFILOZÓFUS elégedetten biccent, és már int is a SZTAREC felé, aki SISSI királynénkat adó, mérészen dekoltált pruszlikú, a fenekét nyaldosó, feketén göndörödő vendégghajat viselő és ugyancsak az asztalon álló SZABÓ ERVINNÉ elé térdel, és MÉLYACSAI 185-ik tószját rebegi: „A szívjóóság teszi kiirthatlanná azon szeretetet, a melyet a királyné ő felsége iránt minden magyar érez keblében. Bájmosolya azon varázserő, melylyel minden magyar szívét meg tudja bódítani, azaz, elnézést, hódítani kinek egyszerű megjelenése milliókat képes lelkesíteni, és kinek gyöngéd banyai...”

VÁNDORFILOZÓFUS beüvölt: – Anyai!

SZTAREC folytatja – Igenis, „anyai lelke nemes jótekonyságával árasztja a sors által sújtottakat. Adjon az ég ő felségének és egész uralkodó családjának hosszú életet, hogy apáról fiúra boldogítván népeiket, igazán bolondoknak, pardon, boldogoknak érezzük magunkat. Ő császári és királyi felségét, királynénkat egész uralkodó családjával tartsa meg az egek ura az emberi kor legvégső határáig!” Azzal a SZTAREC is magába dönti a bort, de még háborog: – Basszateremtette magyar marhaságot! Fellengzős rizsa.

Mire a VÁNDORFILOZÓFUS csak legyint: – Attól még jól megtanulhatta volna. De kétségkívül igaz van, bizony éppenséggel baromságok ezek, és jól illenek az Önök által is jól ismert előadás-sorozatomba, mely, mint azt már a magyar gyermekek és csecszopók is tudják, a *Fej betegségeiről KANT úr alapján, különös tekintettel a magyar seggfejre* címet viseli.

Mire a FIZETŐPINCÉR csak ennyit nyög ki félájultan – „És találkozik vadmacska a vadebellel, és a kisértet társára talál, csak ott nyugszik meg az éji boszorkány és ott lel nyughelyet magának.” Ésaías, 34:14.

Viszont a TÁLTOS kezd nekiszilajodni, leugrik az asztról és felüvölt: – Ugyan hagyja már ezeket az örökös gyászmagyar sirámokat. Inkább igyunk. De ezúttal ne bort, hanem ír Jamesont, melyből három palackkal éppen akad az útitársnyámban. Poharakat ide, gazd'uram! Mindenkinek, még a SZTAREC bátyuskának is! – És amikor aztán megérkeznek a tisztán ragyogó üvegedények, magától eltelve folytatja: – Ugye látta, FILOLÓGUS uram, hogy az ágyékomra tett kézzel esküdtem föl a magyar alkotmányra? Mint JOYCE halhatatlan remekében BLOOM.

– Szerintem az inkább a tököd volt – mondja szemérmes bujasággal SZABÓ ERVINNÉ, és a földre löki parókáját. – Ahogy a magyar fordításban is áll...

Felhörpölöm az első adag whiskyt, és kicsit irigyen a TÁLTOS sikerére, megkísérlem magamhoz ragadni a kezdeményezést: – De azt ugye tudják, hogy nem mindenki vidult 1867-ben e koronázási napon?! Mert amikor SZENTIVÁNYI KÁROLY, az akkori házelnök június 8-án reggel ekként szólt képviselőtársaihoz: „Most pedig induljunk ő felségök megkoronáztatásához azon forró kívánsággal, hogy a mai nap mind ő felségökre, mind a hazára a lehető legnagyobb boldogságot áraszsa!” akkor a „szélbali” MADARÁSZ JÓZSEF hat képviselőtársa társaságában ugyancsak felkerekedett, de a koronázás helyett kocsmába ment. És ahogy GELSEI BÍRÓ ZOLTÁN *A Habsburg ház bűnei* című 1919-es politikai vértolulásában írja: „ez a hét magyar, akiket *hét kuruc tigrisnek* neveztek, azalatt, míg Budán a koronázási mise orgonája búgott és Ferenc József esküdt az alkotmányra, oly szentül, mint V. László a Hunyadiaknak, ez a hét kuruc tigris, szívében mélyen eltemetett fájdalommal és keserűséggel kivonult Cinkotára, a történelmi Nagy Itce csárdába, ott összecsdörtítették németverő nagy Hunyadi Mátyás szimbolikus kupáit, aki egykor Bécszet foglalta el és elkeseregve a nemzeti királyság elmúlásán, bánatos, szomorú gyászort ittak ama nemzeti szerencsétlenség fölött, hogy Budán megint Habsburgot koronáznak.” Bevallom őszintén, már 1988 óta tervezek egy darabot írni ebből az eseményből – magyar abszurd, cigányzenével, látomásokkal.

– Hát akkor társuljunk, tisztelt uram! – rikoltja a TÁLTOS. – Egyesítsük az ír és a magyar témát, és ez lesz aztán a hamisítatlan magyar Bloomsday! Még egy pohárral az ír-magyar barátságára!

– Kétség nem fér hozzá, hogy van ebben az egészben, nevezetesen az ír-magyar lélekrokonságban van valami, noha nemigen kedvelem ezt a merőben tudománytalan kifejezést – mondja a maga megfontoltan sznob intonációjával a VÁNDORFILOZÓFUS. – A minap Berlinbe vetett jó sorsom, és egy antikváriumban a kezembe került a maguk kiváló művészetkritikusa, ERNST KÁLLAI *Neue Malerei in Ungarn* című 1925-ben, Leipzigben kiadott ritka kötete, amelyben a magyar temperamentumról, a magyar alkatról állít fel némi tipológiát. Hevenyészett fordításomban, kérem, hallgassák meg most e pár sort, melyet...

Ám ekkor SZABÓ ERVINNÉ közbevág: – Sose fáradjon a magart lenéző hevenyészéssel, tisztelt úr, mivel KÁLLAI ERNŐ könyve a némettel egyidejűleg magyarul is megjelent, mégpedig *Új magyar piketúra* címen, amint az a magyar kisdetek is tudják. És én magam láttam a Mámor Kiskönyvtára kötetei közt, a FILOLÓGUS uram kispolcán, bár nemigen értetem, mit dolga ott. Szabad? – kérdi kacéran, azzal mögém lép, leemeli a kötetet és ráhelyezi a VÁNDORFILOZÓFUS asztalára.

– Égő..., ez nagyon égő... – vigyorog a SZTAREC kárörvendően, és teletölti a poharát.

– Nos hát, köszönöm, kedves MELINDA – mondja rezzenéstelen arccal a VÁNDORFILOZÓFUS, belelapoz a kötetbe, és olvasni kezd: „A magyar temperamentum a test- és lélekszervezet szilaj dinamikájában nyilvánul, hirtelenül lendülő élmények heves iramában. Viszont van a magyar temperamentumnak egy lényeges összetevője, melyben lényének az előbbivel ellenlábás oldala nyilvánul. Keleties nyugalommal, sőt tunyasággal szeret sütkérezni érzékeinek forró pompájában. Ez az érzékiség gyakran fülledt bősséggé zsúfolódik. Emésztő passzivitásra, mélabúra hangol, melyből ismét váratlan fordulattal pattan ki a fölszabadult elevenség duhaj paroxizmusa. Két veszedelem fenyegeti állandóan a magyar temperamentumot: a szertelen életigenlés káprázata és a csüggedés éjszakája. Mind a két véglet a parttalanság és a tagolatlanság csődjét jelenti az életézés ritmusára nézve. Vérmes perspektívák és váratlan letörések között, túlfűtött érzéki bősségtől és szenvedélytől fojtott, inkább fatalizmusra hajló, mint szabadon szárnyaló erejével a magyar temperamentum sajátos vegyülete a józan valóságira-irányulásnak és romantikus érzélgősségeknek. Ezeknek az elementárisan impulzív lehetőségeknek az érzete mindig ott lappang a magyar öntudat mélyén, még akkor is, amikor a legszoborszerűbb zárkózottság és szilárd nyugalom pátozával hordja fennen fejét. Ezért, ha egyszer kimozdul egyensúlyi helyzetéből, dinamikája az életézés szélső végletei között hanyólik: a *sírva-vigadás* híres vagy hírhedt rapszódiaja ez.”

– Igen??!! Hát akkor vigadjunk sírva – kiált fel a TÁLTOS, és rátölt.

– Akár az írek – veti most fel halkán NEMETSCHÉK. – JOYCE egyik forrása, az ír ARTHUR GRIFFITH *A Magyarország feltámadása*, na jó, a VÁNDORFILOZÓFUS uramnak a *The Resurrection of Hungary* című 1904-es könyvében idézi az angol CHARLES BONER epés megállapításait, azaz: „A magyar szinte kéjjel gondol az őt ért csapásokra, és az írekhez hasonlóan minden alkalmat megragad, hogy ezekről beszéljen. A magyarokat képzelőerejük vezérli. Hozzászoktak, hogy képzeléseiket tényként kezeljék, és nemzeti és politikai előítéleteik meggátolják őket abban, hogy kijelentéseiket alaposan mérlegeljék. Amikor a politikai kérdéseket magyarázzák, a magyar úgyszólván áldozatnak tünteti fel magát, akihez semmi szégyen nem tapad, s aki szerencsétlenségéért nem is felelős. Minden baj forrása valaki más, a magyar csupán szenvedő fél, akinek óriási és meg nem érdemelt szenvedései égre kiáltanak, sőt üvöltenek. Nem szeretik, ha megmondják nekik az igazat. Aki nincs velük, az ellenük van. A legcsekélyebb logika is hiányzik amaz érvelésből, amit a magyarok saját nemzetükről és önmagukról mondanak. Aki nem velük tart, az hitvány az ő szemükben.”

– Húha... – röhög fel a SZTAREC – ezt nem ma írták? A maguk jelenlegi kormányának propagandájáról? És a vele szövetséges cselédsajtóról? Hm???!!!

– Elég a gúnyból – jelenti ki SZABÓ ERVINNÉ. – Kérem a poharaikat. – Azzal előveszi a TÁLTOS tarisznyájából a harmadik, egyben utolsó üveg Jamesont. – *Treuga dei*, Isten békéje, mondta SISSI királyné, mondom én – mondja ő. – És gyűjtsünk gyertyákat.

Ellenben én nem bírok magammal, és mi tagadás, egyre részegebb és kötekedőbb leszek ebben a teljes történelmi hordalékával rám zuhanó június 16-ban. – A Pesti Hírlap szerint a koronázási ünnepségek kivilágítása nemigen sikerült. Idézem: „A kivilágítás igen pompás volt – tervben, és igen silány volt kivitelben. A nem sikerülésben okozók azonban nem az emberek voltak, hanem egy elementom – a szél. A lámpák és a kivilágításra össze vissza huzgált gázcsövek hiába erőlködtek égni, széluram ökegyelme eldirigálta a lángot másfelé, a semmiség felé. Itt ott azonban, nagy keservesen mégis pislogott egy két tüzecke, itt egy fél F. – amott egy J. Ahol pedig ki lett volna tüzelve, hogy *Éljen a király!* – ott a szél ennyit mutogatott a betűkből: **ÉL... A K..Á.Y.**

Stuver úr is kitett magáért, az a Stuver úr, aki Bécsben a Prateren olyan híres tűzijátékokat szokott rendezni vasárnaponként, minőknek még a Vezuv se mutatta párját. Tehát abból a nagy bécsi porcióból Pestre is áthozott egy adagot, aminő Pestet szerinte megilleté, és kezdett úgy kilencz óra felé rakétázni. Kezdetnek nekieresztett hat rakétlit, amely felment egészen a Lloyd épületének fedeléig, ott azonban megúván az utat – a magyaroknak ennyi is elég – szétpuffant, és vörös, fehér s zöld színben égő borsószemeket szórt a közönség szeme közé. Nemzetiszín volt a tűz – gondolhatta Herr Stuver, ennél többet nem kíván látni a magyar – s e megnyugtató gondolat által simogatva, hozzáfogott a pihenéshez.

Ezek lettek volna a világitás fő pontjai, ha tudniillik világithattak volna. A világitás azonban késett az éji homályban.

A holdvilág, ha nagyobb lett volna egy kiflinél, mindennél többet ért volna.” Eddig a tudósítás.

Csend vala most a lugasban, mindenki a maga június 16-ikájára gondol. És mielőtt az asztal alá zuhannék, azt vélem látni, hogy fejünk fölött megjelenik a Hold kifijje, melyről nemzetiszínű madzagon kis tábla fityeg alá az ürbe, rajta jól olvasható a felirat: 34-ik számla!

■ ■ ■

Bán Zoltán András (1954): irodalmár. Csont András néven zenei írásokat is publikál. Korábban a *Beszélő* és a *Magyar Narancs* szerkesztője. Legutolsó kötete: *Giccs, Kalligram, 2016.*